Gemeente
Amsterdam

Eén voorziening voor alle Amsterdamse peuters

beleidsplan 2018 - 2022

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

Samenvatting 4

Inleiding en leeswijzer 6

Hoofdstuk 1
Visie en ambities 8

Hoofdstuk 2
Doelstelling 1: Alle peutervoorzieningen zijn kwalitatief goed 10

Hoofdstuk 3
Doelstelling 2: Alle Amsterdamse peuters kunnen naar een peutervoorziening 17

Hoofdstuk 4
Doelstelling 3: De peutervoorzieningen sluiten goed aan op de basisscholen 22

Hoofdstuk 5
Financiën 23

Hoofdstuk 6
Communicatie 25

Hoofdstuk 7
Monitoring 26

Colofon 27

Voorwoord

Jonge kinderen leren razendsnel. De eerste jaren van een kind zijn heel belangrijk voor de ontwikkeling. Ze beginnen te praten, gaan samen spelen en ontplooien hun creativiteit. Ieder kind moet de mogelijkheid hebben om zich optimaal te kunnen ontwikkelen.

Alle kinderen gaan vanaf hun vierde verjaardag naar een basisschool. Voor peuters zou het net zo makkelijk moeten zijn om naar een goede peutervoorziening te gaan. Idealiter is de peutervoorziening onderdeel van de Allesinéénschool: een kwalitatief hoogstaande integrale voorziening voor kinderen van 0 tot 12 jaar. Amsterdam heeft in deze bestuursperiode al een ontwikkelrecht voor kinderen van 2,5 tot 4 jaar geïntroduceerd. Alle peuters in Amsterdam kunnen sinds 2016 naar een peuterspeelzaal of kinderdagverblijf waar zij zich spelenderwijs kunnen ontwikkelen. Amsterdam neemt nu de volgende stap in kansengelijkheid voor jonge kinderen en heft de verschillen in het peuteraanbod op. Er komt één peutervoorziening waar alle kinderen naartoe kunnen. Ouders kiezen de peutervoorziening die het beste aansluit bij hun situatie. Kenmerken als werk, inkomen of opleidingsniveau van ouders spelen daarbij geen rol meer.

In de peutervoorziening krijgen alle peuters een ontwikkelaanbod van 15 uur per week. Een substantieel aantal uren voor een duurzame invloed op de ontwikkeling van kinderen. Kinderen met ontwikkelachterstanden krijgen de (extra) aandacht die ze nodig hebben.

Ontwikkelaanbod is maatwerk, elk kind is uniek en wil op een andere manier worden ondersteund en uitgedaagd. Er zijn kinderen die van huis uit weinig taal meekrijgen, zij krijgen in de peutervoorziening de ondersteuning die ze nodig hebben. Voor alle kinderen geldt dat zij er lekker gaan spelen en ontdekken samen met andere peuters. Ouders, professionals van de peutergroepen en scholen bepalen samen wat bij een kind past. In de peutervoorziening komen peuters van allerlei achtergronden bij elkaar. Het is belangrijk dat kinderen zich op jonge leeftijd bewust worden van de diverse stad waarin zij opgroeien. Waar de oude situatie een versterkend effect had op segregatie van kinderen - kinderen van werkende ouders gingen naar het kinderdagverblijf en andere kinderen naar de peuterspeelzaal, vermindert de peutervoorziening deze ongelijkheid. Peutervoorzieningen zijn gekoppeld aan basisscholen. Gemengde groepen in de peuterleeftijd kunnen leiden tot een gemengdere doorstroom naar groep 1. Toegang voor iedereen, met gemengde groepen en gelijke kansen op ontwikkeling, is hiermee de kern van het nieuwe beleid.

Amsterdam kent veel kwalitatief hoogstaande voor- en vroegscholen en andere peutervoorzieningen. De organisaties, maar vooral de pedagogisch medewerkers en de onderwijzers op de groepen zijn hiervoor verantwoordelijk. De voorgestelde wijzigingen hebben grote gevolgen voor veel organisaties. Amsterdam wil met alle betrokkenen blijven werken aan voor iedereen toegankelijke peutervoorzieningen van de hoogste kwaliteit.

Simone Kukenheim,
Wethouder Onderwijs, Jeugd, Diversiteit en Integratie

Samenvatting

De ambitie van Amsterdam is om een basisvoorziening voor peuters te realiseren die zoals een basisschool voor iedereen toegankelijk is, met gemengde groepen waar peuters elkaar tegenkomen en waar werk, inkomen of opleidingsniveau van ouders geen rol speelt. Een voorziening van hoge kwaliteit gericht op de ontwikkeling van peuters met maatwerk voor elke peuter, in het bijzonder peuters met een risico op een onderwijsachterstand. Peuters vanuit allerlei achtergronden komen elkaar tegen op dezelfde voorziening en worden zich al op jonge leeftijd bewust van de diverse stad waarin zij opgroeien.

Amsterdam heeft in deze bestuursperiode al een ontwikkelrecht voor kinderen van 2,5 tot 4 jaar geïntroduceerd. Alle peuters in Amsterdam kunnen sinds 2016 naar een peuterspeelzaal of kinderdagverblijf waar zij zich spelenderwijs kunnen ontwikkelen. Een aankomende wetswijziging maakt het noodzakelijk om het bestaande beleid te herijken. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) wil peuterspeelzalen en kinderdagverblijven met ingang van 1 januari 2018 harmoniseren. Dat betekent dat de peuterspeelzaal als organisatievorm verdwijnt uit de Wet Kinderopvang. Peuterspeelzalen moeten zich omvormen tot kinderopvang.

De gemeente Amsterdam grijpt deze harmonisatie aan een nieuwe stap te zetten richting een basisvoorziening. Landelijke wet- en regelgeving maakt het nog niet mogelijk om een voorziening aan peuters te bieden die net als de basisschool gratis toegankelijk is voor iedereen. Amsterdam creëert een peutervoorziening van hoge kwaliteit waarvoor ouders een inkomensafhankelijke ouderbijdrage betalen. Drie doelstellingen staan daarin centraal:

Alle peutervoorzieningen zijn kwalitatief goed

De voorschoolse educatie in Amsterdam is al van hoge kwaliteit. Deze standaard wordt gecontinueerd en de gemeente grijpt de harmonisatie aan om nog betere voorwaarden voor kwaliteit te creëren. De gemeente financiert de peutervoorziening met een subsidie voor kwaliteit voor alle vve erkende peutervoorzieningen. Een grote verandering is de uitbreiding van het aanbod naar 15 uur voor alle peuters. Om een blijvende invloed te hebben op de brede ontwikkeling van kinderen is een ontwikkelaanbod van een substantieel aantal uren noodzakelijk.

Alle Amsterdamse peuters kunnen naar een peutervoorziening

De Amsterdamse peutervoorziening blijft na de harmonisatie in 2018 toegankelijk voor alle peuters. Er is in het aanbod geen onderscheid meer tussen doelgroep en niet-doelgroeppeuters en geen onderscheid tussen ouders die kinderopvangtoeslag ontvangen en zij die dat niet krijgen.
Er is wel een onderscheid in financiering. Ouders die recht hebben op kinderopvangtoeslag vragen dat aan bij de Belastingdienst/Toeslagen, gemeente faciliteert ondersteuning aan ouders. Voor peuters waarvan de ouders geen recht op toeslag hebben, financiert de gemeente de afgenomen uren (met een maximum van 15 uur). In beide gevallen is er dezelfde inkomensafhankelijke ouderbijdrage.
Om de peutervoorziening voor iedereen toegankelijk te houden biedt de gemeente een aanvullende tegemoetkoming in de ouderbijdrage voor ouders met de laagste inkomens. De ouderbijdrage voor de peutervoorziening voor deze ouders wordt zo teruggebracht tot circa € 5 per maand.

De peutervoorzieningen sluiten goed aan op de basisscholen

Voor- en vroegschool zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor een goede aansluiting tussen het aanbod aan peuters en kleuters, zodat kinderen een doorlopende ontwikkellijn volgen.

Inleiding en leeswijzer

Amsterdam wil alle peuters de kans bieden om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. De gemeente biedt elke peuter een ontwikkelaanbod van 15 uur op een peutervoorziening van hoge kwaliteit. Dit beleidsplan beschrijft hoe die peutervoorziening eruit ziet, welke kwaliteit daar wordt geboden en op welke manier alle peuters daar gebruik van kunnen maken.

Aanleiding

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) wil peuterspeelzalen en kinderdagverblijven met ingang van 1 januari 2018 harmoniseren. Dat betekent dat peuterspeelzalen als organisatievorm verdwijnen uit de Wet Kinderopvang. Begin 2017 zal het wetsvoorstel tot aanpassing van de Wet Kinderopvang in de Tweede Kamer worden besproken. Dit is voor Amsterdam een grote verandering, omdat een aanzienlijk deel van de peuters naar kwalitatief sterke peuterspeelzalen gaat. Deze verandering maakt het noodzakelijk om het beleid te herijken.

De gemeente grijpt de aankomende harmonisatie aan om het ontwikkelaanbod aan peuters te verruimen en verschillen op te heffen. Dit vraagt om nieuw beleid, waarin wordt voortgebouwd op de stappen die al zijn gezet onder het beleidsplan peutergroep / vve 2016 – 2018: 'ontwikkelkansen voor alle Amsterdamse peuters'.

Wettelijk kader

De Wet harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk die in 2018 zal ingaan, vraagt om aanpassingen in lokaal beleid. Deze wet houdt een wijziging in van de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (Wko) en enkele andere wetten. Deze wetten vormen samen met het aanvullende Besluit kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzalen, de Wet op het primair onderwijs (Wpo) en het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie het wettelijk kader voor dit beleidsplan[1].
De Wet op het primair onderwijs draagt gemeenten op om voorschoolse educatie te bieden aan alle kinderen die een risico op een taalachterstand hebben. De gemeente moet zorgen voor een dekkend aanbod van kwalitatief goede voorzieningen en heeft een inspanningsverplichting om alle doelgroepkinderen te laten deelnemen aan de voorschool. De Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (Wko) en het aanvullende Besluit kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzalen en het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie stellen kwalitatieve eisen aan kinderopvang en peuterspeelzalen.

Proces

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft middels een brief aan de Tweede Kamer op 1 juli 2015 laten weten de harmonisatie van peuterspeelzalen en kinderdagverblijven te willen uitvoeren met ingang van 1 januari 2018. Gemeentes hebben zelf de vrijheid om de harmonisatie vorm te geven. Amsterdam heeft samen met het werkveld (vve peuterspeelzalen en kinderopvangorganisaties met en zonder vve) de contouren voor uitwerking vormgegeven.

[1] Vanwege de harmonisatie worden de titels van de hier genoemde wetten en besluiten aangepast.

De aftrap hiervoor werd in maart 2016 gegeven in een overleg van de wethouder met bestuurders van welzijnsorganisaties en vertegenwoordigers van de Brancheorganisatie Kinderopvang Amsterdam (BKA) en het Platform Amsterdamse Kleine Kindercentra (PAKK). De thema's en scenario's die in dit overleg naar voren kwamen zijn in de maanden daaropvolgend door werkgroepen verder uitgewerkt.
In juni 2016 zijn in een bijeenkomst van de wethouder met de betrokken partijen de uitgangspunten voor de Amsterdamse uitwerking van de harmonisatie vastgesteld:
De peutervoorziening in 2018:

1. Is toegankelijk voor alle Amsterdamse kinderen (gemengde groepen), met vereiste aandacht voor kinderen met risico op onderwijsachterstanden;
2. Biedt het maximale ontwikkelaanbod in uren per week;
3. Heeft een kwalitatief goed integraal aanbod, gebaseerd op het Amsterdamse profiel jonge kind-voorziening.

Daarnaast is gesproken met diverse adviseurs en organisaties, zoals Belangenvereniging van Ouders in de Kinderopvang en Peuterspeelzalen (BOINK) en de Onderwijs Consumenten Organisatie Amsterdam (OCO). Ten slotte is voor het opstellen van dit plan veel gebruik gemaakt van de dagelijkse contacten met de vele locaties en professionals die werken aan de ontwikkeling van jonge kinderen.

Leeswijzer

De visie en ambitie van de gemeente voor het ontwikkelaanbod aan peuters staat in **hoofdstuk 1** toegelicht. De **hoofdstukken 2, 3 en 4** behandelen achtereenvolgens de drie inhoudelijke doelstellingen:

- Alle peutervoorzieningen zijn kwalitatief goed;
- Alle Amsterdamse peuters kunnen naar een peutervoorziening;
- De peutervoorzieningen sluiten goed aan op de basisscholen.

Per doelstelling geven we aan hoe die er in de praktijk uitziet, wat er verandert en welke acties daarvoor worden uitgevoerd.
Hoofdstuk 5 geeft een overzicht van de financiën, in **hoofdstuk 6** staat de communicatieaanpak beschreven en **hoofdstuk 7** gaat in op de monitoring.

Hoofdstuk 1

Visie en ambities

De ambitie van Amsterdam is om een Amsterdamse basisvoorziening voor peuters te realiseren die van hoge kwaliteit is, die goed aansluit bij de basisschool en bij de behoefte van de ouders. Een voorziening die toegankelijk is voor alle peuters, van werkende en niet-werkende ouders, met en zonder (taal)achterstand en in elke wijk van de stad. Amsterdam biedt haar peuters optimale ontwikkelkansen op voorzieningen die recht doen aan de diversiteit van de stad. Landelijke wet- en regelgeving maakt het nog niet mogelijk om een voorziening aan peuters te bieden die net als de basisschool gratis toegankelijk is voor iedereen. Amsterdam creëert een peutervoorziening van hoge kwaliteit waarvoor ouders een inkomensafhankelijke ouderbijdrage betalen.

Het doel van de landelijke harmonisatie is om verschillen tussen peuterspeelzalen en kinderopvang weg te nemen en te zorgen voor een betere afstemming tussen kinderopvang, peuterspeelzaalwerk en onderwijs. De harmonisatie van voorschoolse voorzieningen berust op drie pijlers:

- het versterken van de pedagogische kwaliteit;
- één kwaliteitskader voor peuterspeelzalen en kinderdagverblijven;
- één financieringsstructuur voor werkende ouders.

De gemeente Amsterdam grijpt deze harmonisatie aan om haar ambitie met betrekking tot kwalitatief hoogstaande, voor iedereen toegankelijke peutervoorzieningen te realiseren. Met het vve beleid 'ontwikkelkansen voor alle peuters'[2] is de Amsterdamse ambitie op basis van deze uitgangspunten al grotendeels vormgegeven. Dat beleid is vastgesteld tot en met 2018. Het nieuwe beleidsplan bouwt voort op dat beleid en de resultaten die daarmee zijn bereikt. De expertise en kwaliteit van uitvoering die is opgebouwd in de voorschoolse educatie de afgelopen jaren wordt benut en verder uitgebouwd in de nieuwe peutervoorziening. Het plan is gelieerd aan het beleid rondom de Allesinéénschool[3] omdat de peutervoorziening onderdeel vormt van de Allesinéénschool.

Met de partijen uit het veld zijn de randvoorwaarden geformuleerd die tijdens de harmonisatie in Amsterdam moeten worden gewaarborgd:

1. Alle peutervoorzieningen zijn kwalitatief goed;
2. Alle Amsterdamse peuters kunnen naar een peutervoorziening;
3. De peutervoorzieningen sluiten goed aan op de basisscholen.

[2] Het beleidsplan staat gepubliceerd op amsterdam.nl/voorschool op de pagina voor professionals

[3] Zoals beschreven in de raadsbrief Allesinéénschool van 22 september 2016 en in de subsidieregeling procesbegeleiding Allesinéénschool

De ambitie van Amsterdam sluit aan bij de adviezen van de Sociaal Economische Raad[4] en de Onderwijsraad[5]. Beide pleiten voor kwalitatief goede voorzieningen gericht op de brede ontwikkeling. Recent onderzoek[6] benadrukt het belang van integrale, universele voorzieningen waarbinnen gerichte aandacht is voor kinderen met (risico op) een achterstand. Álle kinderen kunnen profiteren van ontwikkelingsstimulering op jonge leeftijd. Een gemengde voorziening voor jonge kinderen is bij uitstek geschikt om de diversiteit van de stad te benutten.

Met de harmonisatie wil Amsterdam definitief de schotten tussen voorzieningen voor jonge kinderen op basis van het inkomen van de ouders verwijderen. Voorheen bepaalde de (werk)situatie van de ouders naar welke voorschoolse voorziening hun kinderen konden gaan. Werkende ouders kozen vaak voor een kinderdagverblijf, zij moesten overstappen naar de peuterspeelzaal als één van de ouders werkloos werd. In de nieuwe situatie kiezen ouders de peutervoorziening die het beste bij hun situatie aansluit en kan hun peuter er blijven ongeacht eventuele wijzigingen in de werksituatie. Daarbij wil Amsterdam het aanbod voor alle kinderen uitbreiden naar 15 uur per week, waarmee het effect van voorschoolse educatie op de ontwikkeling wordt vergroot. Ook biedt dit de kans om een aantal voorwaarden voor kwaliteit te verbeteren. Deelname van 15 uur door alle peuters draagt bovendien sterk bij aan de uitvoerbaarheid van de peutervoorziening met voorschoolse educatie. Alle peuters kunnen gebruik maken van een aanbod van 15 uur voorschoolse educatie per week. Dit volgen zij in gemengde groepen, waarin kinderen vanuit allerlei achtergronden leren elkaar al op jonge leeftijd kennen. Professionals stimuleren de brede ontwikkeling van alle peuters. Kinderen die risico lopen op een onderwijsachterstand krijgen extra aandacht. Ouders krijgen ondersteuning om ook thuis hun kinderen te stimuleren in de ontwikkelingen.
In dit beleidsplan worden de doelstellingen verder geconcretiseerd in het licht van de harmonisatie.
Per doelstelling geven we aan hoe die er in de praktijk uitziet, wat er verandert en welke acties daarvoor worden uitgevoerd.

[4] Gelijk goed van start, visie op het toekomstige stelsel van voorzieningen voor jonge kinderen, SER, januari 2016;

[5] Een rijk programma voor ieder kind, advies aan de staatssecretaris van onderwijs, cultuur en wetenschap, Onderwijsraad, juli 2008

[6] Ontwikkeling van kinderen en relatie met kwaliteit van voorschoolse instellingen
Resultaten uit het Pre-Cool cohortonderzoek, Kohnstamm instituut, 2016

Hoofdstuk 2

Doelstelling 1: Alle peutervoorzieningen zijn kwalitatief goed

Amsterdam heeft een stevige kwaliteitsnorm neergezet met het peuterbeleid 'ontwikkelkansen voor alle peuters'. Kwaliteit is gebaat bij stabiliteit – de huidige kwaliteitsstandaard blijft gecontinueerd. De gemeente grijpt de harmonisatie aan om nog betere voorwaarden voor kwaliteit te creëren. De Amsterdamse kwaliteitsnorm staat uitgebreid beschreven in het Amsterdamse profiel jonge kindvoorziening[7]. Dit profiel blijft de standaard voor kwaliteit. Het geeft weer welke bouwstenen leiden tot optimale kwaliteit in een voorziening voor jonge kinderen. Dit profiel is in samenwerking met praktijk en onderwijsinstellingen tot stand gekomen.

2.1 Alle peuters 15 uur aanbod

Een grote verandering is de uitbreiding van het aanbod naar 15 uur per week voor alle peuters. Om een blijvende invloed te hebben op de brede ontwikkeling van kinderen is een ontwikkelaanbod van een substantieel aantal uren noodzakelijk. Met name voor de doelgroepkinderen is het van belang om activiteiten gericht op specifieke kennis en vaardigheden verspreid over meerdere momenten in de week aan te bieden. In Nederland wordt doorgaans uitgegaan van intensieve deelname als er een vve aanbod van 12 uur per week is voor kinderen met een vve indicatie. In ons omringende landen wordt echter vaak een norm van 16 uur ontwikkelaanbod aangehouden. Dit is ook waar de SER, de Onderwijsraad en veel mensen uit het werkveld voor pleiten. Amsterdam breidt met de harmonisatie het ontwikkelaanbod voor alle peuters uit naar 15 uur per week omdat dit goed aansluit bij de dagindeling van kindcentra (onder meer mogelijkheid tot halve dagopvang van 5 uur) en hiermee de uitvoerbaarheid sterk vergroot.
Het aanbod van 15 uur betekent in vergelijking met de vve peuterspeelzalen een uitbreiding voor zowel peuters met een doelgroepindicatie (van 12 naar 15 uur) als peuters zonder indicatie (van 6 naar 15 uur). Het aanbod aan peuters wordt hiermee niet alleen in aantal uren verrijkt, maar leidt ook tot een kwalitatief sterker aanbod:

- Heterogene peutergroepen waarin de diversiteit van de stad tot uiting komt. Omdat alle kinderen eenzelfde aantal uur kunnen deelnemen, wordt de groepssamenstelling stabieler en gemengder. Minder wisselingen in de groep komt de emotionele veiligheid ten goede. De peutergroepen worden ook gemengder, omdat het ontvangen van kinderopvangtoeslag of voorschoolindicatie geen invloed heeft op deelname van 15 uur per week. Kinderen met uiteenlopende achtergronden en thuissituaties kunnen naar dezelfde voorschoolse voorziening. Kinderen leren jong omgaan met (culturele) diversiteit en gezamenlijkheid.
- Een stabiele ontwikkelomgeving waarbinnen professionals het aanbod nog beter kunnen afstemmen op de ontwikkelbehoeften van de kinderen. Pedagogisch medewerkers krijgen op basis van hun observaties goed zicht op de ontwikkelbehoeften van individuele kinderen en uitdagingen voor de groep als geheel. Een stabiele groepssamenstelling en deelname van 15 uur per week vormen een goede uitgangspositie om de brede ontwikkeling van alle kinderen in beeld te brengen. Pedagogisch medewerkers zijn daarmee beter toegerust om tot een aanbod op maat te komen voor de gehele groep.

Het aanbod van 15 uur voorschoolse educatie wordt over ten minste 3 (halve) dagen per week aangeboden. Met name voor de doelgroepkinderen is het van belang om ontwikkelactiviteiten verspreid over

[7] Het profiel staat gepubliceerd op amsterdam.nl/voorschool, op de pagina voor professionals

meerdere momenten in de week aan te bieden. Vve aanbieders blijven voorschoolse educatie van hoge kwaliteit aanbieden, ook in een gewijzigde organisatievorm. Zij kiezen voor een organisatiemodel waarbinnen 15 uur educatief aanbod wordt gerealiseerd voor alle peuters, verspreid over minimaal 3 dagen. Voor elke peuter moet het mogelijk zijn om dit aanbod af te nemen. Peutervoorzieningen stimuleren ouders om het aanbod van 15 uur af te nemen, maar ouders kunnen daar niet toe worden verplicht. Organisatiemodellen kunnen bijvoorbeeld zijn:

- hele dagopvang waarbinnen minimaal 5 uur per dag sprake is van een rijk educatief aanbod volgens de Amsterdamse kwaliteitseisen;
- halve dagopvang waarbij gedurende de volledige openstelling wordt voldaan aan de Amsterdamse kwaliteitseisen;
- een combinatiemodel waarbij sprake is van een halve stamgroep voor de hele dagopvang in combinatie met een halve stamgroep van kinderen die enkele uren komen. Dit model is in de pilot peuterschool gebruikt;
- een model waarbij de 15 uur is verdeeld over 4 of 5 dagen, dit model lijkt in de openingstijden op de peuterspeelzalen.

Wat verandert er?

Oud

- Een aanbod van 12 uur voorschoolse educatie voor kinderen met doelgroepindicatie en een aanbod van 6 uur voor kinderen zonder indicatie
- Doelgroeppeuters en niet-doelgroeppeuters krijgen verschillend aanbod
- Ouders kiezen (vaak op basis van werksituatie) voor peuterspeelzaal of kinderdagverblijf

Nieuw

- Een aanbod van 15 uur voorschoolse educatie voor alle peuters
- Alle peuters kunnen minimaal 3 (halve) dagen naar de peutervoorziening
- Ouders nemen aanbod naar behoefte af bij één type peutervoorziening van hoge kwaliteit

Wie doet wat?

Peutervoorziening

- Biedt voor elke peuter een aanbod van 15 uur voorschoolse educatie verspreid over 3 dagen in de week

Gemeente

- Financiert 15 uur deelname aan voorschoolse educatie voor peuters zonder kinderopvangtoeslag op basis van inkomensafhankelijke ouderbijdrage

2.2 Professionele beroepskrachten en organisaties

De professional op de groep is van grote invloed op de kwaliteit van voorschoolse educatie. Amsterdam heeft flink geïnvesteerd in professionalisering van beroepskrachten, en met resultaat. Door de lat een stuk hoger te leggen dan de landelijke vereisten, zijn Amsterdamse vve professionals goed opgeleid en is permanente educatie de norm.

Voor elke professional geldt dat zij in ieder geval startbekwaam is volgens de Amsterdamse norm. Startbekwaam houdt in dat de professional beschikt over de basiskennis van het leren en zich ontwikkelen van jonge kinderen en de vaardigheden om deze ontwikkeling te steunen en te stimuleren. Daarnaast geldt

dat zij moet voldoen aan de Amsterdamse taalnorm voor de vve[8]. Huidige scholieren die de opleiding pedagogisch werk volgen aan een ROC in de regio Amsterdam worden tot dit niveau opgeleid[9]. Voor eerder of elders afgestudeerde pedagogisch medewerkers bestaat de mogelijkheid om bij te scholen middels de Basistraining vve. Met deze nascholing vergroot de pedagogisch medewerker haar kennis en vaardigheden om de ontwikkeling van jonge kinderen te stimuleren. Er wordt expliciet aandacht besteed aan de interactie tussen kind – professional – ouders in het kader van educatief partnerschap. Landelijk geldt nu nog de eis dat beroepskrachten in de vve slechts enige scholing over de ontwikkeling van jonge kinderen moet hebben gevolgd. Naar verwachting wordt de regelgeving hierover aangescherpt tot het niveau van de nu geldende Amsterdamse norm.

Het profiel jonge kindvoorziening is ook het uitgangspunt voor scholing en coaching tot competente teams in de voorschool. Het profiel geeft ruimte voor functiedifferentiatie: de leden van een voorschoolteam beschikken over een mix van specialiteiten en opleidingen. Startbekwame medewerkers kunnen zich verder bekwamen en specialiseren in thema's die passen bij de kinderen op hun werkplek. Op elke voorschoolgroep is een hbo'er die speciaal voor haar rol is opgeleid. Als coach of als senior pedagogisch medewerker verhoogt de hbo'er de kwaliteit van uitvoering.

De procedure voor kinderdagverblijven om een vve erkenning te krijgen wordt aangepast aan nieuwe voorwaarden. Om in aanmerking te komen moet een kinderdagverblijflocatie ten minste voldoen aan de basiskwaliteit. Dat betekent dat er geen overtredingen mogen zijn op de "Big Five"[10] voorwaarden van de wettelijke basiskwaliteit peuterspeelzalen en kinderdagverblijven. Het voldoen aan de eisen van startbekwaamheid van alle beroepskrachten is een voorwaarde voor vve erkenning. Indien nog niet alle pedagogisch medewerkers hieraan voldoen kan de organisatie een vergoeding krijgen om de professionals hiertoe op te leiden.

De regie voor het op peil houden van de kwaliteit van uitvoering en het verder bekwamen van het personeel ligt bij de uitvoerende organisaties. Dat vraagt om visie en goede facilitering op organisatieniveau. De gemeente ondersteunt met opleidingsbudget en door de inzet van hbo'ers te subsidiëren.

Wat verandert er?

Oud

- Professionals in de voorschool konden kosteloos deelnemen aan door de gemeente georganiseerde nascholing
- Vve aanbieders deden een subsidieaanvraag voor de inzet van hbo'ers in de voorschool

Nieuw

- Vve aanbieders krijgen een opleidingsbudget dat zij naar eigen inzicht kunnen inzetten voor professionalisering en specialisatie
- De inzet van een hbo geschoolde professional is standaard onderdeel van de subsidie voor vve kwaliteit per groep

[8] De norm voor Nederlandse taal is spreken en lezen op niveau 3F en schrijven op niveau 2F.

[9] De Amsterdamse Basistraining vve wordt in alle lokale ROC's aangeboden, als standaardonderdeel van het curriculum of als keuzevak. De examens Nederlands worden in MBO 4 opleidingen standaard op dit niveau afgenomen en in MBO 3 opleidingen als keuzeonderdeel.

[10] De "Big Five" zijn: voldoende gekwalificeerd personeel, goed pedagogisch klimaat, veilige situatie, gezonde omgeving en goede accommodatie.

Wie doet wat?

Peutervoorziening

- Heeft een visie op permanente educatie en stelt jaarlijks een opleidingsplan op
- Alle professionals zijn ten minste startbekwaam voor de Amsterdamse vve
- Heeft compleet competente teams op basis van het profiel jonge kindvoorziening
- Heeft op elke groep een hbo geschoolde professional, als coach of als meewerkend voorvrouw op de groep

Gemeente

- Stelt startsubsidie beschikbaar voor organisaties waar professionals nog nascholing nodig hebben om tot het Amsterdamse niveau voor startbekwaamheid in de vve te komen
- Faciliteert opleidingsinstituten om dit niveau in de reguliere beroepsopleidingen aan te bieden
- Stelt jaarlijks een opleidingsbudget beschikbaar binnen de subsidie
- Vergoedt standaard de inzet van een hbo'er op in de subsidie voor vve kwaliteit per groep
- Vernieuwt de vve erkenningsprocedure

2.3 Aanbod op maat

Amsterdamse peutervoorzieningen bieden een passend aanbod. Dat betekent dat er een educatief aanbod is gericht op de brede ontwikkeling van alle kinderen en specifieke aandacht uitgaat naar kinderen met (risico op) een achterstand. Aanbod op maat betekent ook extra zorg voor de kinderen die dat nodig hebben.

In de vve praktijk wordt een planmatige en opbrengstgerichte aanpak gecombineerd met een ontwikkelingsgerichte attitude van de professionals. Kenmerkend voor de vve professional is dat zij door de dag heen kansen ziet voor ontwikkeling. Zij biedt een rijke speelleeromgeving en grijpt routine activiteiten als fruit eten of jassen aantrekken aan om ontwikkelingskansen te creëren. Binnen deze setting biedt zij geplande, opbrengstgerichte activiteiten waarbij specifieke kennis en vaardigheden aan bod komen. Een vve programma en een kindvolgsysteem zijn belangrijke instrumenten die de professionals ondersteunen bij deze manier van werken.
Op de voorschool wordt gewerkt aan de brede ontwikkeling van kinderen. Daaronder vallen in ieder geval de domeinen taal, rekenen, motoriek[11] en sociaal-emotionele ontwikkeling. De Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) heeft op deze gebieden ontwikkeldoelen vastgesteld voor de voorschoolse periode. De doelen beschrijven met welke onderwerpen en vaardigheden een kind kennis gemaakt moet hebben om een soepele start in groep 1 te maken.

Voorscholen kiezen voor een erkend integraal vve programma, opgenomen in de database effectieve jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut (NJi). Een programma dat is opgenomen in deze database heeft voldoende aannemelijk kunnen maken dat het bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen op de vier ontwikkelgebieden. Daarbij is gekeken naar diverse kwaliteitskenmerken die we in Amsterdam belangrijk vinden. Eenmaal erkend wordt de ontwikkelaar gestimuleerd om het programma door te blijven ontwikkelen en onderzoek naar de effectiviteit te doen. Elke ontwikkelaar kan zijn vve programma aanmelden voor het erkenningstraject. Hier zijn geen kosten aan verbonden en indien wenselijk kan de aanmelder ondersteuning krijgen bij de aanvraag. Er worden steeds meer vve programma's in de database opgenomen. Momenteel zijn er 10 vve programma's erkend.

[11] De leerdoelen op domein motoriek zijn nog in ontwikkeling.

Voor het kindvolgsysteem geldt dat hiermee de brede ontwikkeling van kinderen in beeld wordt gebracht. Dat houdt in dat ten minste de ontwikkeling op het gebied van taal, rekenen, sociaal-emotioneel en motoriek wordt geobserveerd. Doelgroepkinderen hebben een (risico op) ontwikkelachterstand en verdienen daarom meer aandacht. Afhankelijk van het percentage doelgroepkinderen ontvangt de peutervoorziening extra middelen om een aanbod op maat voor hen te kunnen bieden.

Niet alleen de methode maar zeker ook de wijze van uitvoering is van groot belang voor de kwaliteit van vve. In de praktijk is de organisatie verantwoordelijk voor een kwalitatief goede uitvoering. In de Amsterdamse vve wordt gewerkt met gedifferentieerde functies binnen de teams van beroepskrachten. Niet elke pedagogisch medewerker hoeft volledig geschoold te zijn in het programma en mogelijk aanverwante methodes of volgsystemen. Het team als geheel dient wel over de competenties te beschikken om het vve programma op kwalitatief hoog niveau aan te bieden.

Bij aanbod op maat hoort ook een passende ondersteuning voor kinderen met een zorgvraag. Pedagogisch medewerkers signaleren zorgbehoeften, de organisatie is verantwoordelijk voor het organiseren van de benodigde ondersteuning. Middelen voor zorgcoördinatie zijn een standaard onderdeel van de subsidie voor vve kwaliteit die de gemeente verstrekt aan voorscholen.

Een gezonde leefstijl draagt bij aan de ontwikkeling van kinderen en reduceert gezondheidsrisico's op latere leeftijd. De Amsterdamse peutervoorziening biedt jonge kinderen een gezonde omgeving die uitdaagt tot bewegen en waar gezond eten en drinken de norm zijn. Via de peutervoorzieningen kunnen ook de ouders worden bereikt om hen te informeren over gezondheid.

Wat verandert er?

Oud

- Alleen peuterspeelzaal voorscholen kregen zorgcoördinatie vergoed door de gemeente

Nieuw

- Alle peutervoorzieningen met voorschoolse educatie krijgen middelen voor zorgcoördinatie

Wie doet wat?

Peutervoorziening

- Volgt en stimuleert de ontwikkeling in taal, rekenen, motoriek en sociaal-emotioneel aan de hand van een kindvolgsysteem en een erkend vve programma
- Heeft een zorgstructuur – behoeften van kinderen worden gesignaleerd en een adequate aanpak georganiseerd
- Biedt peuters een omgeving die uitdaagt tot een gezonde leefstijl

Gemeente

- Biedt middelen voor materiaal en activiteiten in de subsidie voor vve kwaliteit
- Financiert zorgcoördinatie op basis van maatwerk

2.4 Inhoudelijk en resultaatgericht toezicht

Amsterdam stelt een kwaliteitsnorm voor de peutervoorziening, de organisatie vult deze in op basis van de eigen visie. De Amsterdamse kwaliteitsnorm voor voorschoolse educatie is op hoofdlijnen beschreven in het profiel jonge kindvoorziening. Het biedt organisaties ruimte om volgens eigen visie invulling te geven aan het educatieve aanbod. Het biedt ook ruimte voor excelleren: een optimaal ontwikkelaanbod

dat beredeneerd is afgestemd op de doelgroep. Dat vraagt om een inhoudelijke vorm van toezicht. De toezichthouder constateert óf kwaliteitselementen zijn gerealiseerd, de organisatie laat zien hóe dit is gerealiseerd. Het toezicht door de GGD is hierop ingericht en vindt plaats op basis van het waarderingskader kwaliteit voorschoolse educatie.

De GGD onderzoekt in welke mate het aanbod voldoet aan de gestelde Amsterdamse kwaliteitscriteria. Daarvoor vindt naast de locatiebezoeken ook op organisatieniveau een (aangekondigd) onderzoek plaats. De vve aanbieder wordt hiermee in de gelegenheid gesteld om zelf te laten zien op welke wijze de kwaliteit wordt gerealiseerd. Indien een doelstelling niet is gehaald binnen de organisatie kan deze laten zien op welke wijze ze zich inspant om de resultaten toch te bereiken. Voorbeeld: een peuter neemt op verzoek van de ouders slechts 10 uur deel aan het educatieve aanbod. De organisatie laat zien hoe zij ondanks deze minder gunstige omstandigheid de kwaliteit van aanbod voor deze peuter en de groep als geheel waarborgt. En op welke wijze de organisatie zich inspant om een aanbod van 15 uur voor alle peuters te realiseren.

Ruimte voor eigen inrichting schept de mogelijkheid om in positieve zin af te wijken van de kwaliteitsnorm. Kwaliteit die uitstijgt boven de norm moet ook zichtbaar zijn in inspectierapporten. In 2017 wordt daarom een driepuntschaal ontwikkeld, waarbij naast 'onvoldoende' en 'voldoende' ook het oordeel 'goed' kan worden gegeven. Een oordeel goed wordt verleend wanneer de aanbieder van voorschoolse educatie het desbetreffende onderdeel op overtuigende wijze gestalte geeft.

Wat verandert er?

Oud

- Toezicht vindt plaats middels onderzoek op locatieniveau
- GGD oordeelt op basis van vaste kwaliteitseisen
- In het inspectierapport komt naar voren aan welke eisen is voldaan en aan welke niet

Nieuw

- Toezicht zowel op locatie- als op organisatieniveau
- Toezicht op basis van een waarderingskader waarin meer ruimte is voor inhoudelijke beschrijving
- In het inspectierapport is meer ruimte om punten van hoge kwaliteit op te nemen

Wie doet wat?

Peutervoorziening

- Laat op organisatieniveau zien op welke wijze de organisatie werkt aan de kwaliteitsnorm

Gemeente

- Houdt inhoudelijk toezicht zowel op de locaties als met onderzoek op organisatieniveau
- Handhaaft op overtredingen op basis van de wet op kinderopvang (Wko) of binnen de subsidierelatie
- Past de inspectierapporten zo aan dat ook excellentie zichtbaar wordt

2.5 Ouderbetrokkenheid

Ouderbetrokkenheid is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van ouders en de peutervoorziening of school om de ontwikkeling van het kind optimaal te stimuleren. Ouders spelen hierbij een cruciale rol. In Amsterdam sluiten we hierop aan met het beleid[12] ten aanzien van ouderbetrokkenheid voor onderwijs in Amsterdam, waarin we afspraken hebben gemaakt over de relatie tussen ouders en (voor)school en het verbeteren van de onderwijskansen door stimulering van ouderbetrokkenheid. Voor onderwijs aan jonge kinderen zijn in het beleid ambities opgenomen voor de peutervoorzieningen. Amsterdam streeft ernaar dat elke ouder in staat is deze rol samen met de betrokken peutervoorziening of vroegschool op te pakken. Op elke peutervoorziening en op elke vroegschool is ouderbetrokkenheid dan ook een structureel onderdeel van het beleid en de uitvoering. De gemeente stimuleert en faciliteert hierbij de peutervoorziening en de vroegschool.

Ouderbetrokkenheid op de peutervoorziening en de vroegschool kenmerkt zich door het aanbieden van maatwerk. Maatwerk in de uitvoering op locatieniveau en maatwerk in de uitvoering op stedelijk niveau. Op locatieniveau komt dit tot uiting door te kijken naar de individuele ouder. Iedere ouder heeft zijn eigen krachten en behoeften als het gaat om het optimaal stimuleren van de ontwikkeling van hun kind. Een peutervoorziening maakt daarom jaarlijks naar aanleiding van gesprekken met ouders een analyse om te bepalen welke wensen, behoeften en krachten ouders hebben met betrekking tot de ontwikkeling van hun kind. De analyse vormt het startpunt voor een jaarlijks plan met een visie, doelen en een gerichte aanpak. Op stedelijk niveau kan de aard en inzet per peutervoorziening of per gebied verschillen om maatwerk mogelijk te maken. Peutervoorzieningen met veel doelgroepkinderen hebben een complexere opgave en kunnen daarom meer middelen krijgen voor de invulling van de ouderbetrokkenheid.

Wat verandert er?

Oud

- Verschil in vergoeding voor ouderbetrokkenheid op peuterspeelzaal en kinderdagverblijf met vve

Nieuw

- Financiering voor ouderbetrokkenheid voor alle peutervoorzieningen met vve gebaseerd op maatwerk

Wie doet wat?

Peutervoorziening

- Maakt jaarlijks een plan voor ouderbetrokkenheid op basis van een analyse naar de wensen, behoeften en krachten van ouders

Gemeente

- Stelt middelen beschikbaar voor ouderbetrokkenheid op basis van maatwerk

[12] Beleidsbrieven - "Een structurele relatie tussen gemeente en ouders waar het gemeentelijk onderwijsbeleid betreft" d.d. 13 oktober 2015, en "Ouders centraal. Het stimuleren van ouderbetrokkenheid en een goede samenwerking tussen ouder en school" d.d. 20 oktober 2015.

Hoofdstuk 3

Doelstelling 2: Alle Amsterdamse peuters kunnen naar een peutervoorziening

De Amsterdamse peutervoorziening blijft na de harmonisatie in 2018 toegankelijk voor alle peuters. Er is in het aanbod geen onderscheid meer tussen doelgroep en niet-doelgroeppeuters en geen onderscheid tussen ouders die kinderopvangtoeslag ontvangen en zij die dat niet krijgen. Alle peuters hebben recht op 15 uur.
Er is wel een onderscheid in financiering. Ouders die recht hebben op kinderopvangtoeslag vragen dat aan. Waar dat niet het geval is, financiert de gemeente de afgenomen uren (met een maximum van 15 uur). In beide gevallen is er dezelfde inkomensafhankelijke ouderbijdrage.

3.1 Bereik en deelname

Het streven is om 90% van alle peuters met een doelgroepindicatie en 80% van alle peuters zonder indicatie te laten deelnemen aan een voorschool erkende peutervoorziening of een peutervoorziening met een kwalitatief goed ontwikkelingsgericht aanbod.

Deelname van peuters met een doelgroepindicatie

Op grond van de afspraken met het Rijk hanteert de gemeente een onderscheid tussen doelgroep en niet-doelgroeppeuters. De Ouder en Kindteams (OKT) bepalen aan de hand van de definitie welke peuter een doelgroeppeuter is. Deze indicatiestelling vindt plaats op de Ouder en Kind Centra (OKC's). Daarbij wordt (sinds 2014) de volgende definitie gehanteerd:

Een kind krijgt een doelgroepindicatie, wanneer aan minimaal één van de twee volgende criteria wordt voldaan:

1. Opleidingsniveau van de ouder/verzorger van het kind: wanneer een ouder/verzorger van het kind een opleiding heeft die lager is dan mbo-3 niveau (of een vergelijkbaar niveau), kan een kind een risico hebben op (taal)achterstand.
2. Taalomgeving van het kind: wanneer er thuis met een kind weinig of niet wordt gepraat, gespeeld of voorgelezen in de moedertaal van het kind, is er sprake van een taalarme omgeving. Dit kind loopt een risico op een (taal)achterstand.

Als een jeugdarts of jeugdverpleegkundige/Ouder en Kindadviseur 0-4 vaststelt dat een kind ondanks een midden of hoog opleidingsniveau van de ouder en een taalrijke omgeving toch een risico heeft op een (taal)achterstand, wordt een doelgroepindicatie op basis van maatwerk afgegeven.

In het bestuursakkoord tussen Rijk en gemeente 'Voor- en vroegschoolse educatie en extra leertijd jonge kinderen 2012-2015' was een inspanningsverplichting tot minimaal 90% bereik van de doelgroeppeuters eind 2015 overeengekomen. Dit is op een aantal plekken in de stad al gerealiseerd, maar nog niet in de gehele stad. Dit streven blijft in het nieuwe beleid het uitgangspunt voor het bereik van doelgroeppeuters. Toeleiding van peuters naar een peutervoorziening vraagt om een actieve, buurtgerichte aanpak. In sommige buurten ligt de nadruk op het motiveren en meekrijgen van ouders, in andere buurten is informatie

over bijvoorbeeld openingstijden of dichtstbijzijnde peutervoorziening voldoende. Waar nodig wordt hierbij samengewerkt met partners die actief zijn in het sociaal-maatschappelijk domein. Voor elke buurt is er een gebiedsgericht werkplan waarin de acties staan beschreven om zoveel mogelijk peuters te bereiken.

Deelname van peuters zonder doelgroepindicatie

Het streven is dat 80% van de niet-doelgroeppeuters gebruik maakt van een door de gemeente erkende peutervoorziening met voorschoolse educatie of van een kinderdagverblijf dat op een andere manier een kwalitatief goed ontwikkelaanbod heeft. Een groot deel van de niet-doelgroeppeuters gaat al naar een kinderdagverblijf. Een deel van deze kinderdagverblijven is erkend als voorschool. Vanaf 2016 zijn de mogelijkheden voor een kinderdagverblijf om als voorschool erkend te worden verruimd. Niet-doelgroeppeuters waarvan de ouders geen recht op kinderopvangtoeslag hebben, hadden tot voor kort geen aanbod. Sinds 2016 kunnen zij terecht op een voorschool erkende peutervoorziening. De gemeente betaalt deze kosten.

Wat verandert er?

Oud

- 12 uur aanbod voor doelgroepkinderen
- 6 uur aanbod voor niet-doelgroepkinderen zonder recht op toeslag

Nieuw

- 15 uur aanbod op voorschool voor doelgroepkinderen
- 15 uur aanbod op voorschool voor niet-doelgroepkinderen

3.2 Toegankelijk voor alle ouders

Met het verdwijnen van de peuterspeelzalen, verdwijnt vanaf 2018 ook het gratis aanbod zoals dat jarenlang heeft bestaan. In de nieuwe situatie betalen ouders een inkomensafhankelijke bijdrage. De huidige situatie is ongelijk voor ouders. Zij die kinderopvangtoeslag ontvangen, betalen een inkomensafhankelijke bijdrage. Peuters waarvoor de gemeente financiert - doelgroeppeuters op peuterspeelzalen en kinderopvang en niet-doelgroeppeuters op peuterspeelzalen - betalen ouders geen eigen bijdrage. Amsterdam is vrijwel de enige stad waar voor een deel van de ouders nog een gratis aanbod is.
In de nieuwe situatie trekt de gemeente dat gelijk. Alle ouders betalen een inkomensafhankelijke eigen bijdrage, gebaseerd op dezelfde uitgangspunten, dat is de kinderopvangtoeslagtabel van het Rijk.

Introductie ouderbijdrage

Werkende ouders, ouders die re-integreren, studeren of een inburgeringstraject volgen kunnen kinderopvangtoeslag (kot) aanvragen via de Belastingdienst/Toeslagen. Afhankelijk van het gezamenlijke jaarinkomen en het aantal kinderen krijgen zij een percentage van de kosten voor de kinderopvang als voorschot uitbetaald. Het resterende bedrag, de ouderbijdrage, betalen zij zelf. Er geldt een maximum vastgesteld uurtarief bij berekening van de toeslag (€ 7,18 in 2017). Dit is een bestaande situatie en verandert niet met de harmonisatie.

Rekenvoorbeeld voor lage inkomens

Ouders met een gezamenlijk inkomen van 120% van het wettelijk sociaal minimum (WSM) of lager betalen niet meer dan € 0,43 per uur aan ouderbijdrage. De teruggave is ten minste 94%. Hierbij wordt uitgegaan van de landelijke kinderopvangtoeslagtabel 2017.

Voor ouders zonder recht op kinderopvangtoeslag betaalt de gemeente een zelfde bedrag (als bij de kinderopvangtoeslag) op basis van hun inkomen aan de voorschoolaanbieder. Het restant betalen de ouders zelf. Om te bevorderen dat de gemeentelijke middelen gebruikt worden waarvoor ze bedoeld zijn,

ontwikkelt de gemeente een werkwijze om te controleren welke ouders er geen recht op kinderopvangtoeslag hebben en hoe de hoogte van de ouderbijdrage voor deze ouders wordt vastgesteld. Hierbij wordt rekening gehouden met maatwerkoplossingen voor ouders die onvoldoende kinderopvangtoeslag ontvangen om hun kind 15 uur op de voorschool te laten deelnemen, bijvoorbeeld omdat zij weinig uren werken (en daarmee minder toeslag krijgen) of omdat de toeslag wordt ingehouden bij belastingschuld.

Kinderen die al deelnemen

Om te voorkomen dat zittende kinderen niet meer naar de voorschool gaan omdat ouders halverwege de contractperiode een ouderbijdrage moeten betalen en om de aanbieders te ontlasten reserveert de gemeente geld voor een overgangsregeling voor kinderen die vóór februari 2017 op een voorschool gestart zijn. De overgangsregeling geldt alleen voor doelgroepkinderen. Deze kinderen mogen in 2018 het bestaande contract uitdienen op basis van het nieuwe voorschoolaanbod (namelijk 15 uur gratis voorschool in plaats van 12 uur).

Aanvragen van toeslag

Ouders die recht hebben op kinderopvangtoeslag moeten dit tijdig gaan aanvragen. Voor een aantal ouders is dat nieuw. Om te voorkomen dat ouders hun kind thuis houden omdat de toeslag nog niet geregeld is, zet de gemeente extra in op advies richting ouders. Waar nodig wordt één-op-éénadvies aan ouders en maatwerk in communicatie mogelijk gemaakt. Hiermee wordt voorkomen dat de toeslagaanvraag drempelverhogend werkt.

Met de introductie van een ouderbijdrage bestaat het risico dat het aantal deelnemende kinderen terugloopt, vooral bij kinderen van ouders met een laag inkomen. Veel kinderen met een doelgroepindicatie (risico op achterstand) groeien op in een gezin met een laag inkomen. Voor deze kwetsbare groep is het extra belangrijk dat zij niet uitvallen of thuisblijven omdat hun ouders de kosten voor opvang niet kunnen betalen.

Tegemoetkoming ouderbijdrage

Een groot deel van ouders met een laag inkomen ontvangt een bijstandsuitkering van de Dienst Werk en Inkomen. Zij hebben behalve recht op kinderopvangtoeslag ook recht op een aanvullende extra tegemoetkoming van 5% (bijzondere bijstand) in de kosten voor kinderopvang. Volgens artikel 1.13 in de Wet Kinderopvang mag de gemeente een tegemoetkoming verstrekken aan ouders die een re-integratiecursus volgen, inburgeren of studeren, in aanvulling op de kinderopvangtoeslag. In de praktijk betekent dit dat zij ongeveer € 0,07 per uur betalen. Onderzocht wordt of de ouderbijdrage voor alle ouders met een laag inkomen door de inzet van de Stadspas tot nul kan worden gereduceerd.

Tegemoetkoming meerkosten

De uurprijs voor kinderopvang ligt in sommige gevallen, bijvoorbeeld bij kortdurend aanbod, ver boven de maximale uurprijs die wordt gehanteerd bij de kinderopvangtoeslag. Meerkosten komen helemaal voor rekening van de ouders. Dit betekent dat ouders met lage inkomens ondanks een teruggave van het Rijk of de gemeente toch met hoge maandelijkse ouderbijdrage kunnen worden geconfronteerd. Voorschoolaanbieders krijgen voor doelgroepkinderen en voor kinderen van ouders met een inkomen tot 120% WSM een bedrag per uur, zodat zij niet meer dan het maximum uurtarief voor de toeslag rekenen aan deze ouders.

Wat verandert er?

Oud

- Werkende ouders betalen een ouderbijdrage aan het kinderdagverblijf. Het Rijk betaalt ouders een toeslag

Nieuw

- Alle ouders betalen een ouderbijdrage op een vve erkende peutervoorziening. Wanneer ouders geen recht hebben op toeslag van het Rijk, betaalt de gemeente een vergelijkbaar bedrag aan de voorschool. De gemeente neemt maatregelen om ervoor te zorgen dat ouders van doelgroepkinderen en ouders met een laag inkomen een zo laag mogelijke ouderbijdrage betalen

3.3 Aanbod peutervoorziening

Het aanbod van de peutervoorziening moet goed aansluiten bij de wensen en de situatie van de ouders. Hoe meer kinderopvangorganisaties voorschoolse educatie aanbieden, hoe meer er te kiezen is voor de ouders.

Aanbod sluit aan bij de wensen van ouders

Om het voor alle peuters mogelijk te maken om naar een kwalitatief goede peutervoorziening te gaan, is het van belang dat het aanbod aansluit bij de wensen van de ouders. Onderzoek[13] onder Amsterdamse ouders heeft uitgewezen dat ouders behoefte hebben aan een gevarieerd aanbod aan peutervoorzieningen, dat aansluit bij de wensen en behoeften van ouders en minder (financiële) verschillen kent tussen peuterspeelzalen en kinderdagverblijven met voorschool. Met de harmonisatie verdwijnt dit verschil. Deze situatie biedt ouders meer mogelijkheden om, ongeacht het inkomen, een keuze te maken voor één peutervoorziening. Het heen en weer brengen tussen twee voorzieningen (van peuterspeelzaal naar kinderopvang) verdwijnt hiermee ook.

Meer kinderopvangorganisaties doen mee

De gemeente subsidieert de uitvoering van de voorschoolse educatie. Deze subsidie kan door elk kinderdagverblijf in Amsterdam aangevraagd worden, zodat voor elke peuter in Amsterdam gelijke kansen en ontwikkelmogelijkheden aanwezig zijn. Alleen voorzieningen die aan de kwaliteitseisen voldoen en daarmee voorschool erkend zijn komen in aanmerking voor subsidie voor de uitvoering van vve kwaliteit.

Bij doelgroepkinderen is het streven dat zij naar een voorschool erkende peutervoorziening gaan. Deze voldoen aan de wettelijke eisen voor voorschoolse educatie en het is een verplichting voor de gemeente om doelgroepkinderen een aanbod voorschoolse educatie te doen.
Voor alle peuters waarvoor de gemeente de afgenomen uren subsidieert, is het ook een voorwaarde dat deze peuters naar een voorschool erkende peutervoorziening gaan.

Omvorming peuterspeelzalen

Ruim 6.000 kinderen gaan in Amsterdam naar peuterspeelzalen. Door de harmonisatie moeten de peuterspeelzalen zich omvormen tot kinderopvang. Het belangrijkste gevolg is dat zij hun kosten moeten dekken uit de inkomsten uit contracten met ouders, de gemeentelijke vergoeding per kind en de ouderbijdrage. In de huidige situatie krijgen zij nog een totaalbedrag van de gemeente die alle kosten dekt.

[13] Rapport Ouderfocusgroepen beleidsplan VVE/Peutergroep 2016 – 2018, 13 februari 2015 van Explore Ferro.

Rendabel aanbod

De opgave voor de welzijnsorganisaties is om de 'oude' peuterspeelzaallocaties rendabel te krijgen als kinderopvang. Het grootste knelpunt is dat peuterspeelzalen onder een andere cao (welzijn) vallen dan kinderopvang. De kinderopvang cao is een verslechtering voor de zittende medewerkers van de welzijnsorganisaties. Dit kan op korte termijn problemen opleveren voor de aanbieders. De omzetting van de cao leidt tot hoge kosten. Welzijnsorganisaties die starten als marktpartijen kunnen dit niet op de ingangsdatum opvangen, aangezien zij onvoldoende eigen vermogen hebben. De gemeente reserveert tijdelijk geld om te voorkomen dat omgevormde organisaties vanaf het begin met onrealistisch hoge kosten worden geconfronteerd. Het betreft geen structurele vergoeding. Aanbieders hebben deze problematiek ook aangekaart bij de relevante landelijke brancheorganisaties, vakbonden en het ministerie van SZW.

Een ander knelpunt is de huisvesting in scholen met excessieve huisvestingskosten, doordat er bijvoorbeeld geen ruimte is om extra kinderen aan te trekken en zodoende extra inkomsten te realiseren. Amsterdam wil in het kader van de Allesinéénschool een aanbod handhaven in elke school en trekt hier ook tijdelijk middelen voor uit voor maatwerkoplossingen.

Wat verandert er?

Oud

- Ouders kiezen tussen aanbod op een peuterspeelzaal of kinderdagverblijf of combineren beide voorzieningen
- Welzijnsorganisaties worden (kostendekkend) gesubsidieerd door de gemeente

Nieuw

- Er is één peutervoorziening, ouders kiezen de locatie die het beste past bij hun situatie of voorkeur
- Welzijnsorganisaties die zijn omgevormd tot kinderopvang dekken de kosten uit contracten met ouders, gemeentelijke bijdrage en ouderbijdrage

Wie doet wat?

Peutervoorziening

- Spant zich in om peuters aan te trekken en motiveert ouders om hun doelgroepkinderen ten minste 15 uur voorschoolaanbod af te laten nemen
- Hernieuwt contracten met ouders, bestaande contracten mogen onder voorwaarden uitgediend worden
- Zet in op advies en communicatie richting ouders om uitval te voorkomen
- Is verantwoordelijk voor een sluitende business case

Gemeente

- Maakt gebiedsgerichte actieplannen en voert deze uit om het bereik van doelgroepkinderen te verhogen
- Betaalt de vve aanbieder een bedrag per kind wanneer ouders geen recht op toeslag hebben
- Ontwikkelt een werkwijze om te controleren welke ouders er geen recht op kinderopvangtoeslag hebben en hoe de ouderbijdrage wordt vastgesteld
- Reserveert middelen voor een overgangsregeling voor bestaande contracten
- Zet in op advies en communicatie richting ouders om uitval te voorkomen
- Compenseert de ouderbijdrage van ouders met lage inkomens en van ouders met doelgroepkinderen
- Reserveert tijdelijk middelen om te voorkomen dat omgevormde welzijnsorganisaties met hoge schulden starten

Hoofdstuk 4

Doelstelling 3: De peutervoorzieningen sluiten goed aan op de basisscholen

In Amsterdam streven we naar een doorlopende ontwikkellijn van 2,5 jaar tot het eind van de basisschool. De gemeente wil samenwerkende partijen met een educatief aanbod voor kinderen in deze leeftijd ondersteunen en stimuleren om vanuit één pedagogische visie te handelen. Voor het jonge kind is het belangrijk dat voor- en vroegschool samen een doorgaande ontwikkellijn neerzetten.

Aan elke vroegschool is ten minste één voorschool gekoppeld. Bij voorkeur heeft elke school een peutervoorziening in de school zelf gehuisvest. Voor de meeste scholen in Amsterdam is dit al de praktijk. Het voorschoollokaal heeft een bijzonder positie in de verordening huisvesting onderwijsvoorzieningen. Voor voorscholen die zijn gevestigd binnen een schoolgebouw geldt dat deze locatie voorbehouden blijft aan een peutervoorziening met voorschoolse educatie. De harmonisatie heeft geen invloed op dit uitgangspunt.

Scholen en voorscholen kiezen zelf met welke partner ze samenwerken binnen het schoolgebouw. De gemeente maakt geen onderscheid en spreekt geen voorkeur uit voor een samenwerkingspartner en stelt alleen eisen aan de kwaliteit van beide partijen en aan de kwaliteit van de samenwerking. Continuïteit is wenselijk, kinderen en hun (toekomstige) school zijn gebaat bij stabiliteit. De gezamenlijke schoolbesturen (BBO) en de kinderopvangorganisaties stellen spelregels op voor samenwerking om ervoor te zorgen dat de vve kwaliteit wordt geborgd.

Naast de inpandige peutervoorziening kan de school een samenwerking aangaan met elke voorschool waarvan kinderen doorstromen naar de vroegschool. Voor- en vroegschool zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor een goede aansluiting tussen het aanbod aan peuters en kleuters, zodat kinderen een doorlopende ontwikkellijn volgen. De harmonisatie wordt in Amsterdam zo uitgevoerd dat goede samenwerking tussen voor- en vroegschool gecontinueerd en waar mogelijk verder bevorderd kan worden. Met subsidie op basis van de verordening lokaal onderwijsbeleid Amsterdam ondersteunt de gemeente vroegscholen in hun coördinatierol voor de doorgaande ontwikkellijn. Elke vroegschool wordt hiermee in staat gesteld om een vve-coördinator aan te stellen.

Kinderen maken een soepele overgang van voorschool naar vroegschool. Gegevens over de ontwikkeling van kinderen worden van voor- naar vroegschool overgedragen. Als er sprake is van zorg gebeurt dit met een zogenaamde warme overdracht. De onderbouwdocent kan zo een goede aansluiting realiseren. De harmonisatie verandert geen kenmerken die van invloed zijn op het plaatsingsbeleid voor basisscholen.

Wie doet wat?

Basisschool

- Vroegscholen werken samen met gekoppelde voorscholen
- De gezamenlijke schoolbesturen (BBO) en kinderopvangorganisaties stellen spelregels op over het voortzetten of stopzetten van de samenwerking

Gemeente

- Faciliteert de samenwerking op een doorgaande ontwikkellijn met subsidie voor coördinatie en een stedelijke overdrachtsprocedure
- Maakt de inpandige huisvesting mogelijk van een voorschoolaanbieder in elk schoolgebouw

Hoofdstuk 5

Financiën

Kosten

De invoering van het ontwikkelrecht voor alle peuters van 2,5 tot 4 jaar en de realisering van voldoende peutervoorzieningen met voorschoolse educatie brengen kosten met zich mee.

- Kosten voor kwaliteit. Om te kunnen voldoen aan de gevraagde kwaliteitseisen voorschoolse educatie (bovenop de eisen uit de Wet Kinderopvang) krijgt elke groep een basisbedrag. Dit normbedrag is onder meer voor taakuren, ouderbetrokkenheid, zorg, inzet hbo'ers, opleiding. Het bedrag varieert met het aantal (doelgroep)kinderen in een groep.
- Kosten voor vergoeding van opvanguren voor kinderen van ouders zonder recht op kinderopvangtoeslag. Bij de berekening wordt uitgegaan van dezelfde cijfers als het Rijk voor ouders met kinderopvangtoeslag, zoals aangegeven in de toeslagtabel van het Rijk. Dit betekent een inkomensafhankelijke vergoeding en een ouderbijdrage.
- Kosten voor tegemoetkoming ouderbijdrage. Voor ouders van doelgroepkinderen en lage inkomens vergoedt de gemeente extra kosten.
- Kosten voor organisatorische en ondersteunende maatregelen. Onder deze kosten vallen de indicatiestelling van kinderen, toeleiding en bewonersadvisering, communicatie, kwaliteitsbevordering en onderzoek.
- Kosten voor specifieke groepen. Voor specifieke groepen waaronder vluchtelingen, VVE/MOC groepen, worden specifieke maatregelen getroffen.
- Kosten voor tijdelijke maatregelen. Het gaat hier om een overgangsregeling voor 'zittende' kinderen, een tegemoetkoming voor extra kosten die samenhangen met de omzetting van welzijn naar kinderopvang en een tegemoetkoming in kosten bij excessieve huisvestingskosten in scholen.

Jaarlijks wordt met het verdeelbesluit peutervoorzieningen een uitgewerkte begroting opgesteld. In deze uitgewerkte begroting staan de kosten voor invoering van het ontwikkelrecht voor alle peuters van 2,5 tot 4 jaar en realisatie van peutervoorzieningen met voorschoolse educatie.

Baten

Om bovenstaande kosten te maken zijn verschillende financiële middelen beschikbaar.

- Rijksmiddelen vanuit het ministerie van OCW in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid. De gemeente ontvangt van het ministerie van OCW middelen om haar wettelijke taken in dit kader uit te voeren. Deze bedragen in 2017 57 miljoen euro. Voor de jaren daarna is de hoogte van dit bedrag nog onzeker. Dit bedrag is niet uitsluitend voor voorschoolse educatie op peutervoorzieningen, maar ook voor bestrijding van onderwijsachterstanden op basisscholen (opgenomen in de Verordening op het Lokaal Onderwijsbeleid van Amsterdam).
- Rijksmiddelen vanuit het ministerie van SZW in het kader van een aanbod voor alle peuters op een voorschoolse voorziening. Dit bedrag is voor de groep peuters zonder recht op kinderopvangtoeslag. De bijdrage van het ministerie bedraagt in 2018 1,6 miljoen euro en loopt jaarlijks op tot 3,2 miljoen euro in 2021. Deze bedragen kunnen worden bijgesteld door een nieuwe verdeelsleutel vanaf 2018.
- Gemeentelijke middelen voor voorschoolse educatie. Dit is een structureel bedrag van 7 miljoen euro.
- Coalitiemiddelen voor voorschoolse educatie en Allesinéénschool. Deze bedragen 4,5 miljoen euro per jaar.

Voor de periode na 2017 is de hoogte van de rijksbijdrage in het kader van het onderwijsachterstanden-beleid nog onzeker. Indien de beschikbare middelen na de toekenning van de rijksbijdrage door het ministerie van OCW onverhoopt ontoereikend blijken, zullen oplossingen worden voorgelegd aan het college B en W en de gemeenteraad.

Hoofdstuk 6

Communicatie

In dit hoofdstuk staat de communicatieaanpak beschreven voor de verschillende doelgroepen van de harmonisatie peutervoorziening. Goede informatievoorzieningen en communicatie zijn belangrijke aspecten in het harmonisatietraject. Het is belangrijk om de verschillende doelgroepen zorgvuldig te benaderen, ieder met een eigen aanpak. Er zijn drie belangrijke doelgroepen:

1. Voorschoolaanbieders

De voorschoolaanbieders hebben twee rollen in het dit traject. Ze zijn allereerst uitvoerders van het beleid en daarmee doelgroep en hebben een grote rol in de communicatie van het beleid. De voorschoolaanbieders zijn uitgebreid betrokken bij het opstellen van de plannen.
De voorschoolaanbieders zijn zelf verantwoordelijk voor de communicatie richting ouders. De gemeente heeft er belang bij dat de boodschap duidelijk, tijdig en helder word gecommuniceerd naar ouders. Daarom worden de voorschoolaanbieders gefaciliteerd in de communicatiemiddelen door het aanbieden van een kant-en-klaar informatiepakket. Het pakket bestaat uit: brieven, posters, folders en infographics.

2. Ouder- en Kindcentra

De praktische werkzaamheden rond de toeleiding van kinderen naar de voorschool veranderen voor Ouder- en Kindcentra (OKC) niet na de harmonisatie, dit proces blijft hetzelfde. Het is wel belangrijk dat zij op de hoogte zijn van de stelselwijziging, zodat zij dit aan de ouders kunnen communiceren. De gemeente informeert de OKC's op de volgende wijze: geeft presentaties over de aankomende harmonisatie op alle OKC's, biedt factsheets aan waarin de veranderingen zijn opgenomen en zorgt voor nieuwe voorschoolfolders.

3. Peuters en ouders

Deze doelgroep wordt onderverdeeld in drie subdoelgroepen:

- Ouders die die momenteel kinderen op de voorschool hebben;
- Ouders die hun kind hebben ingeschreven voor 2018;
- Ouders die hun kind inschrijven na 2018.

Voor elke subdoelgroep is er een andere communicatieboodschap, maar de communicatiemiddelen zijn voor alle drie groepen hetzelfde. Voor het informeren van deze doelgroepen wordt gebruik gemaakt van de netwerken in de wijk, maatschappelijke dienstverlening, de bestaande voorschoolsite en folders.

Algemene communicatieacties

- Naast bovengenoemde acties wordt ook een klankbordgroep opgericht van ouders uit verschillende subdoelgroepen om de communicatiemiddelen te toetsen en input op te halen. De klankbordgroep heeft geen beslissingsbevoegdheid.
- Er is een telefoonnummer en mailadres voor alle vragen van ouders, OKC's en voorschoolaanbieders.
- Op www.amsterdam.nl/voorschool wordt actuele informatie aangeboden over alles wat te maken heeft met de harmonisatie peutervoorzieningen.
- De gemeente gaat ook vloggen (video blog) over de harmonisatie, dit zijn algemene vlogs en richten zich op alle doelgroepen. De vlogs worden geplaatst op de site.

Hoofdstuk 7

Monitoring

De harmonisatie leidt tot een aantal (grote) veranderingen, voor ouders, voor aanbieders van voorschoolse voorzieningen en de professionals die er werken. De gemeente wil goed monitoren wat voor invloed de harmonisatie op hen heeft en waar nodig kunnen sturen.

De gemeente heeft verschillende instrumenten waarmee zij de veranderingen als gevolg van de harmonisatie kan monitoren. Alle peutervoorzieningen met voorschoolse educatie registreren de deelnemende kinderen in een elektronisch loket. Op basis van deze gegevens kan de gemeente de deelname van peuters nauwgezet volgen.

Via de Ouder- en Kindteams kan informatie opgehaald worden over het verloop van de indicatiestelling en de toeleiding naar de peutervoorziening. Eventuele belemmeringen die door ouders of Ouder- en Kindadviseurs worden ervaren kunnen snel worden aangepakt, waar nodig kan (gebiedsgericht) bijgestuurd worden.

De gemeente maakt met de aanbieders via de subsidie afspraken over de kwaliteit van de voorzieningen en voldoende aanbod voor alle peuters. Iedere voorschoolaanbieder heeft een eigen accounthouder bij de gemeente, die de prestaties monitort. Bovendien staat er zowel op stedelijk niveau als in de gebieden een stevige samenwerkingsstructuur tussen gemeente, voorschoolaanbieders en basisscholen. De gemeente blijft actief contact houden met alle partijen.

Om de effecten over langere tijd in beeld te krijgen laat de gemeente een onderzoek uitvoeren. Daarin worden vragen beantwoord als: Wat zijn de gevolgen van de harmonisatie voor de kwaliteit van het aanbod? Welke invloed heeft de introductie van een ouderbijdrage op het bereik van peuters? Welk effect heeft de uitbreiding van het aantal uren ontwikkelaanbod op de ontwikkeling van peuters? Hiervoor is een onderzoeksvoorstel geschreven dat wordt uitgezet bij onderzoeksinstellingen. De einddatum van het onderzoek is gepland in 2020.

Colofon

Foto: Katrien Mulder
Vormgeving: Zeppa

Gemeente Amsterdam
Team Voor- en Vroegschoolse Educatie & Kinderopvang
Postbus 1840
1000 BV Amsterdam
vve@amsterdam.nl
www.amsterdam.nl/voorschool

februari 2017